DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
6. Sınıf · Sosyal Bilgiler · 9. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Ülkemizin Doğal ve Beşerî Çevre Özellikleri Arasındaki İlişki: Nüfus Dağılışı, Yerleşme Dokusu ve Ekonomik Faaliyetler

SB.6.2.2.a: Doğal çevre unsurlarının (iklim, yeryüzü şekilleri, su kaynakları) ülkemizde nüfusun dağılışı ve yerleşme dokusu üzerindeki etkilerini belirleyebilme · SB.6.2.2.b: Tarım, hayvancılık, sanayi, ulaşım ve turizm gibi beşerî-ekonomik faaliyetlerin doğal çevre özellikleriyle olan karşılıklı ilişkisini çözümleyebilme · SB.6.2.2: İnsanların doğal çevreyi şekillendirirken (baraj, tünel, köprü, sulama) doğayla uyumlu ve sürdürülebilir davranmasının önemini değerlendirebilme

HATIRLAYALIM

- Ilıman iklimin görüldüğü kıyılar, verimli alüvyal ovalar (Çukurova, Gediz, Bafra) ve sanayi-ulaşım merkezleri (Çatalca-Kocaeli, İzmir, Ankara) yoğun nüfuslu; kurak Tuz Gölü çevresi, dağlık Hakkâri ve Menteşe ile karstik Teke-Taşeli platoları seyrek nüfusludur.
- Arazi engebeli ve su kaynakları bol olan Karadeniz kırsalında dağınık yerleşme ve ahşap evler; düz ve suyun kısıtlı olduğu İç ve Güneydoğu Anadolu'da toplu yerleşme ve kerpiç evler; Akdeniz, Kapadokya ve Mardin'de taş evler yaygındır.
- Akdeniz'de kış ılıklığı seracılık ve yaz turizmini, Erzurum-Kars'ta yaz yağışlarıyla yeşeren gür çayırlar büyükbaş hayvancılığı geliştirmiştir; insanlar tünel, viyadük ve barajlarla (GAP) doğayı şekillendirirken sürdürülebilirliği korumalıdır.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütunda verilen yöreleri sağ sütundaki öne çıkan doğal ve beşerî çevre özellikleriyle eşleştiriniz.

☐ 1. Çatalca-Kocaeli Bölümü	**a)** Yaz yağışlarıyla yeşeren çayırlarda büyükbaş hayvancılığın yapıldığı alan
☐ 2. Tuz Gölü ve çevresi	**b)** Sanayi, ticaret ve ulaşım sayesinde Türkiye'nin en yoğun nüfuslu alanı
☐ 3. Erzurum-Kars Platosu	**c)** Karstik ve engebeli arazi nedeniyle seyrek nüfuslu Akdeniz alanı
☐ 4. Teke ve Taşeli Platoları	**d)** Yağış azlığı ve kuraklık sebebiyle nüfusun seyrek olduğu iç kesim

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki kırsal yerleşme ve konut tipi kartlarından hangisinde verilen doğal neden ile beşerî sonuç eşleştirmesi hatalıdır?

A) 1. Kart (Rize ve Trabzon kırsalı): Engebeli arazi, bol su ve orman → Dağınık yerleşme ve ahşap konut

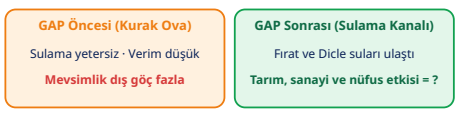
B) 2. Kart (Konya ve Aksaray kırsalı): Düz arazi, az su ve kurak iklim → Toplu yerleşme ve kerpiç konut

C) 3. Kart (Nevşehir ve Mardin kırsalı): Volkanik tüf ve kalker kayaçlar → Toplu yerleşme ve taş konut

D) 4. Kart (Şanlıurfa kırsalı): Gür orman örtüsü ve dik yamaçlar → Dağınık yerleşme ve ahşap konut

3 KISA CEVAP

Görseldeki "GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) Etkileşim Kartı"nı inceleyerek barajlar ve sulama kanalları tamamlandıktan sonra bölgedeki tarım ve nüfus hareketinin nasıl değiştiğini yazınız.

4 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki Türkiye nüfus yoğunluğu analiz panosunu inceleyerek tablodaki eksik nüfus yoğunluğu durumu ve temel etken hücrelerini tamamlayınız. İlk satır örnektir.

Yöre veya Merkez	Nüfus Yoğunluğu	Belirleyici Doğal ve Beşerî Etken
1. Çukurova (Adana)	Yoğun nüfuslu	Verimli delta ovası, tarım ve sanayi
2. Hakkâri Yöresi		
3. Zonguldak ve Batman		Taş kömürü ve petrol madenciliği
4. Menteşe Dağlık Yöresi		Kıyı gerisindeki sarp dağlık yer şekilleri

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Ülkemizdeki doğal ve beşerî çevre etkileşimiyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Doğu Karadeniz'de iç kesimler yüksek dağlarla kaplı olduğu için nüfus ılıman dar kıyı şeridinde toplanmıştır.	☐	☐
Kış mevsiminin ılık ve güneşli geçtiği Antalya ve Mersin kıyılarında ısıtma maliyeti düşük olduğu için seracılık gelişmiştir.	☐	☐
Kar yağışının çok fazla olduğu Doğu Anadolu kırsalında evlerin çatıları düz dam şeklinde inşa edilir.	☐	☐
İç Anadolu bozkırlarında buğday, arpa gibi tahıl tarımı ile koyun-keçi (küçükbaş) hayvancılığı yaygın olarak yapılır.	☐	☐
Verimli alüvyal tarım ovalarının fabrika ve konut imarına açılması sürdürülebilir çevre ilkesine uygun bir uygulamadır.	☐	☐

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.

6 BOŞLUK DOLDURMA

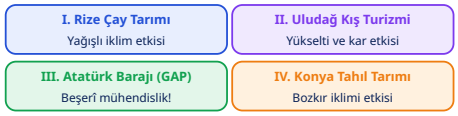
Cümlelerdeki boşlukları kutuda verilen uygun sosyal bilgiler kavramlarıyla tamamlayınız.

beşerî | erozyon | sürdürülebilirlik | kerpiç | çizgisel

1. İnsanların kendi eliyle inşa ettiği konutlar, yollar, barajlar ve fabrikalar _____ çevreyi oluşturur.
2. Akarsu vadileri veya dar kıyı şeritleri boyunca bir hat şeklinde uzanan yerleşmelere _____ yerleşme denir.
3. Kurak iklim bölgelerinde killi toprağın samanla karıştırılıp kurutulmasıyla _____ evler yapılır.
4. Doğal kaynakları gelecek kuşakların ihtiyacını tehlikeye atmadan koruyarak kullanmaya _____ denir.

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dört örnekten hangisi doğal çevrenin insan faaliyetlerini sınırlandırmasına değil, «insanın mühendislik yoluyla doğal çevreyi şekillendirmesine» bir örnektir?

(A) I. Örnek: Rize ve çevresinde her mevsim yağışlı iklime bağlı olarak çay yetiştirilmesi

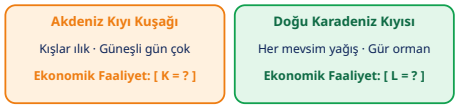
(B) II. Örnek: Uludağ ve Palandöken gibi kar yağışlı yüksek dağlarda kış turizmi yapılması

(C) III. Örnek: Fırat Nehri üzerine Atatürk Barajı kurularak kurak Harran Ovası'nın sulamaya açılması

(D) IV. Örnek: Konya Ovası'nda yaz kuraklığına dayanıklı buğday ve şeker pancarı ekilmesi

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki ekonomik faaliyet ve coğrafi bölge eşleştirme şemasında K ve L ile boş bırakılan kutulara sırasıyla hangileri yazılmalıdır?

(A) K: Seracılık ve turunçgil tarımı — L: Çay, fındık üretimi ve ormancılık

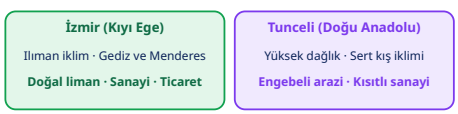
(B) K: Büyükbaş mera hayvancılığı — L: Zeytin ve incir üretimi

(C) K: Taş kömürü madenciliği — L: Pamuk ve kırmızı mercimek tarımı

(D) K: İpek böcekçiliği — L: Küçükbaş tiftik keçisi yetiştiriciliği

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki "İzmir (Kıyı Ege)" ve "Tunceli (Doğu Anadolu)" karşılaştırma kartını inceleyerek iki şehrin nüfus yoğunluklarının farklı olmasını doğal ve beşerî nedenleriyle açıklayınız.

10 SIRALAMA

Görselde verilen "Doğal Kaynakların Ekonomik Üretime Dönüşüm Süreci" adımlarını ham maddeden başlayarak 1'den 4'e kadar sıralayınız.

☐ Üretilen giyim ürünlerinin yurt içi mağazalarda ve dış ticarette tüketicilere sunulması (Ticaret)

☐ İklim ve toprak şartlarının elverişli olduğu Çukurova'da çiftçilerin pamuk yetiştirmesi (Tarım)

☐ Hasat edilen pamukların ulaşım araçlarıyla bölgedeki iplik ve dokuma fabrikalarına taşınması (Ulaşım)

☐ Fabrikalarda işlenen pamuğun kumaş ve hazır giyim ürünlerine dönüştürülmesi (Sanayi)

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki "İnsan ve Doğa Etkileşiminde Sürdürülebilirlik" raporuna göre aşağıdaki uygulamalardan hangisi doğal dengeye zarar veren yanlış bir beşerî müdahaledir?

(A) Dağlık Doğu Karadeniz'de ulaşım güvenliği için Zigana ve Ovit tünellerinin inşa edilmesi

(B) Rüzgâr ve güneş enerjisi potansiyeli yüksek alanlarda temiz enerji santrallerinin kurulması

(C) Eğimli yamaçlarda sel ve heyelanı önlemek amacıyla teraslama ve ağaçlandırma yapılması

(D) Akarsu ve dere yataklarının doldurularak üzerine çok katlı konut siteleri inşa edilmesi

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle "akarsuların taşıdığı mineralli topraklarla oluşan verimli düzlük" kavramını (ALÜVYAL) bulunuz.

Karadeniz kırsalında orman bolluğu sayesinde yapılan ev malzemesi ☐☐☐☐☐

Akarsuların denize döküldüğü yerde oluşan üçgen biçimli verimli ova ☐☐☐☐☐

Sınırları belirli bir alanda yaşayan toplam insan sayısı ☐☐☐☐☐

Derin vadileri birbirine bağlamak için inşa edilen yüksek köprü yolu ☐☐☐☐☐☐☐

Yaz mevsiminde serinlemek ve hayvan otlatmak için çıkılan yüksek alan ☐☐☐☐☐

Akarsu suyunu biriktirerek sulama ve elektrik üretimi sağlayan dev yapı ☐☐☐☐☐

İnsan eli değmeden kendiliğinden var olan çevre türü ☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.